

บทที่ 2

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้จะกล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม
2. แนวคิดเกี่ยวกับข่าวและองค์ประกอบของข่าว
3. แนวคิดเกี่ยวกับภาพข่าว
4. แนวคิดเกี่ยวกับการตกเป็นเหยื่อจากการรายงานข่าว

ปัจจุบันหนังสือพิมพ์เป็นเป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญ ในการแสวงหาข่าวสารและเสนอข้อมูลเหตุการณ์ความเป็นไปในสังคม เพื่อเป็นการสร้างเสริมความรู้ ความเข้าใจ ให้การศึกษารวมทั้งให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่าน หนังสือพิมพ์มีบทบาทสำคัญในการให้คุณและโทษแก่ผู้อ่าน จึงต้องมีความรับผิดชอบต่อพัฒนาการความคิด จิตใจของผู้อ่าน ไปพร้อมกับภาระหน้าที่ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้คือ ความพยายามเป็นผู้ชี้แนะ ยกระดับความคิดและความรู้ของสาธารณชนให้ดีขึ้น เปรียบเสมือนเข็มทิศส่องทางแก่สังคมและเป็นกระจกสะท้อนสังคม ภาระหน้าที่ดังกล่าวถูกกำหนดเป็นความรับผิดชอบต่อหนังสือพิมพ์¹

ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility Theory)

ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม พยายามประนีประนอมหลักการที่แตกต่างกันสามประการเข้าไว้ด้วยกัน คือ หลักการของเสรีภาพส่วนบุคคลและเสรีภาพในการเลือกของบุคคล หลักการในเรื่องเสรีภาพของสื่อมวลชน และหลักการเรื่องพันธะกรณีของสื่อมวลชนที่มีต่อสังคม หลักการที่สำคัญของทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. สื่อมวลชนควรจะยอมรับและปฏิบัติตามพันธะกรณีที่มีต่อสังคม
2. พันธะกรณีดังกล่าวนี้ จะเป็นผลสำเร็จก็ต่อเมื่อมีมาตรฐานทางอาชีพสูงในแง่การมีสาระ มีสำนึก มีความถูกต้อง มีความเป็นกลางและมีความสมดุลย์

มาลี บุญศิริพันธ์ ,หลักการทำหนังสือพิมพ์เบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล , 2534) , หน้า 3

3. การยอมรับพันธกรณีดังกล่าว สื่อมวลชนควรจะควบคุมกันเองภายใต้กรอบกฎหมายและกรอบของสถาบัน ที่ได้จัดตั้งขึ้น
4. สื่อมวลชนควรจะหลีกเลี่ยงอะไรก็ตามที่นำไปสู่การประกอบอาชญากรรม ความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ หรือความระส่ำระสายหรือล่งละเมิดต่อชนกลุ่มน้อย
5. สื่อมวลชนทั้งหมดควรมีลักษณะพหุนิยมและสะท้อนความหลากหลายของสังคม เปิดให้นานาทัศนะมีโอกาสได้ใช้สื่อมวลชน เพื่อแสดงออกถึงทัศนะต่างๆและให้สิทธิในการใช้สื่อมวลชนเพื่อโต้ตอบข้อกล่าวหา
6. สังคมและสาธารณะ มีสิทธิในการคาดหวังมาตรฐานชั้นสูงจากการดำเนินงานของสื่อมวลชน และมีสิทธิเข้าแทรกแซง เพื่อให้ได้มาเพื่อมาตรฐานดังกล่าว เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม²

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนตามทฤษฎีนี้ พัฒนามาจากทฤษฎีเสรีนิยมดั้งเดิมแต่เจาะเน้นความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่เหล่านั้นให้เกิดผลดีต่อสังคมส่วนรวมอย่างแท้จริง

ประการแรก การจะต้องถือเป็นภาระหน้าที่หลักที่จะให้บริการแก่ระบบการเมือง โดยการให้ข่าวสาร ให้มีการอภิปรายโต้เถียงในเรื่องของส่วนรวมหรือกิจสาธารณะ

ประการที่สอง ควรจะต้องส่งเสริมขบวนการประชาธิปไตยและให้ความสว่างทางปัญญาแก่สาธารณชน เพื่อให้เกิดความสามารถในการปกครองตนเอง

ประการที่สาม ควรจะต้องพิทักษ์รักษาสิทธิของบุคคล โดยคอยเฝ้าดูรัฐบาล (watchdog against government)

ประการที่สี่ ควรจะต้องให้บริการแก่ระบบเศรษฐกิจ โดยเน้นส่งเสริมผลประโยชน์ของผู้ซื้อ ผู้ขายสินค้าและบริการด้วยสื่อการโฆษณา แต่รายได้จากการนี้ จะต้องไม่บั่นทอนอิสระภาพของประชาชน

ประการที่ห้า ควรจะต้องให้ความบันเทิงแก่สาธารณชน แต่มีเงื่อนไขว่าต้องเป็นความบันเทิงที่ดี มีคุณภาพ

ประการที่หก ควรหลีกเลี่ยงไม่เสนอเนื้อหาเรื่องราวที่อาจนำไปสู่การประกอบอาชญากรรมรุนแรง ความไม่สงบเรียบร้อยของบ้านเมือง หรือการก้าวร้าวต่อชนกลุ่มน้อย

ประการที่เจ็ด สื่อมวลชนควรจะต้องเป็นพหุนิยม คิดสะท้อนความคิดเห็นที่แตกต่างกัน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ใช้สิทธิโต้ตอบ³

² ศิริชัย ศิริกาเยและ กาญญา แก้วเทพ, ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน (กรุงเทพมหานคร : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), หน้า 121 - 122

แนวคิดเกี่ยวกับข่าวและองค์ประกอบของข่าว

สำหรับหนังสือพิมพ์แล้ว ข่าวถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของหนังสือพิมพ์รายวันเลยทีเดียว ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ข่าวเป็นวัตถุดิบที่มีสาระสำคัญที่สุดของหนังสือพิมพ์ มีผู้พยายามหาคำจำกัดความที่สมบูรณ์ เพื่ออธิบายความหมายของข่าวอยู่เสมอ แต่ยังไม่มีผู้ใด สามารถนิยามคำว่า " ข่าว " ให้ได้สมบูรณ์แบบถ้วนได้ ทั้งนี้เพราะข่าวนั้น เป็นมโนทัศน์ที่มีลักษณะไม่มีตัวตน (Abstract Concept) สามารถเปลี่ยนแปลงรูปร่างไปได้ตามแต่ประสบการณ์และความสนใจของมนุษย์⁴ คำจำกัดความของ " ข่าว " มีหลายรูปแบบ ดังนี้

ข่าว คือ เหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงและเรื่องราวที่ประชาชนสนใจใคร่รู้

ข่าว คือ เหตุการณ์หรือ " ข่าวสาร " ที่รายงานให้ผู้อื่นทราบ

ข่าว คือ สิ่งที่ประชาชนสนใจ

ข่าว คือ สิ่งที่บรรณาธิการหนังสือพิมพ์สนใจ เลือกลงพิมพ์เพื่อเสนอต่อผู้อ่าน

ข่าว คือ สิ่งปรากฏในหนังสือพิมพ์ ฯลฯ⁵

ในแต่ละวันมีเหตุการณ์เกิดขึ้นมากมาย แต่การรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์นั้นไม่สามารถจะรายงานข่าวได้ทุกข่าว เนื่องจากความจำกัดของหน้าหนังสือพิมพ์ จึงจำเป็นต้องคัดเลือกข่าว โดยคำนึงถึงองค์ประกอบของข่าวว่าเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงใดมีคุณค่าทางข่าว (News Value) ซึ่งคุณค่าของข่าวขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของข่าวที่สำคัญ เช่น

1. บุคคลสนใจ (Human Interest) หมายถึง เมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้นแล้ว ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกสะท้อนอารมณ์ (Emotion) ต่อเหตุการณ์หรือมีความรู้สึกร่วมทางอารมณ์ กับบุคคลในข่าวด้วย เช่น เห็นอกเห็นใจ เศร้าโศกเสียใจ กลัวหรือหวาดระแวงว่าสักวันหนึ่ง อาจเกิดขึ้นกับตัวเองได้

2. ความเด่น (Prominence) หมายถึง บุคคลสำคัญ ซึ่งเป็นที่รู้จักดี เมื่อบุคคลนั้นๆเข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ย่อมได้รับความสนใจจากประชาชนโดยทั่วไป

³ สมควร กวียะ , " ทฤษฎีปทัสสถาน " .ในเอกสารการสอนชุดหลักและทฤษฎีการสื่อสาร พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช , 2535) , หน้า 208

⁴ ณรงค์ศักดิ์ ศรีทานัน , " เนื้อหาข่าวและแนวทางคัดเลือกข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย " (วิทยานิพนธ์ปริญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการหนังสือพิมพ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2534) , หน้า 32

⁵ มาลี บุญศิริพันธ์ . หลักการทำหนังสือพิมพ์ . หน้า 18

3. ผลกระทบกระเทือน (Consequence) หมายถึง ข่าวที่มีผลกระทบกระเทือนต่อประชาชนจำนวนมาก มักจะได้รับการพิจารณาที่จะเสนอเป็นข่าวมากกว่า ข่าวที่ว่ำนี้อาจกระทบกระเทือนด้านเศรษฐกิจ สังคม ฯลฯ

4. ความใกล้ชิด (Proximity / Nearness) เป็นองค์ประกอบสำคัญอีกอย่างหนึ่ง ในการพิจารณาคุณค่าข่าว เพราะนักจิตวิทยาได้อธิบายถึงนิสัยมนุษย์ว่า มนุษย์สนใจเรื่องที่อยู่ใกล้ตัว อันอาจส่งผลกระทบต่อตนเองได้มากกว่า ความใกล้ชิดนี้ หมายถึง ความสัมพันธ์ใกล้ชิดต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งร่างกายและจิตใจ

5. เพศ (Sex) ธรรมชาติมนุษย์มักสนใจเรื่องเกี่ยวกับเพศ ทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศ หรือความผิดปกติทางเพศ

6. ความขัดแย้ง (Conflict) องค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ในการพิจารณาคุณค่าของข่าว เพราะความขัดแย้งย่อมเป็นที่สนใจของมนุษย์โดยทั่วไป อาจเป็นความขัดแย้งด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม

7. ความสดต่อสมัย (Timeliness) นับได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของข่าว เพราะผู้อ่านมักให้ความสนใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นสดๆ ร้อนๆ หรือเรื่องราวทันสมัย

8. ความแปลกประหลาด (Oddity / Unusualness) เมื่อมีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างผิดปกติ หรือผิดปกติในสังคม เหตุการณ์นั้นย่อมก่อให้เกิดความสนใจและมีคุณค่าทางข่าวสูง เช่น เดียวกัน หนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญแก่องค์ประกอบนี้มาก

9. ความมีเงื่อนงำ (Suspense / mystery) บางเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอาจมีเบื้องหลังลึกซึ้งซับซ้อน หนังสือพิมพ์มักให้ความสนใจขุดคุ้ยและนำมาตีแผ่เสนอติดต่อกันเป็นเวลาหลายๆ วัน ซึ่งข่าวประเภทนี้จะได้รับความสนใจจากผู้อ่านอย่างกว้างขวาง

10. ความขบขัน (Amusement) ในช่วงเวลาที่บรรยากาศทางเศรษฐกิจและการเมืองกำลังเคร่งเครียด หนังสือพิมพ์อาจเสนอข่าวขบขันเพื่อผ่อนคลายบรรยากาศได้บ้างชั่วขณะหนึ่ง ข่าวขบขันนี้อาจเกิดจากการกระทำของดาวตลกเองหรือจากเหตุการณ์อื่นๆ

11. ความเปลี่ยนแปลง (Change) ในสังคมมนุษย์ย่อมจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ อาจเป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีหรือไม่ดีก็ได้ การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้น มนุษย์ซึ่งเป็นหน่วยหนึ่งในสังคม จำเป็นต้องให้ความสนใจในการเปลี่ยนแปลงนั้นด้วย เพราะการเปลี่ยนแปลงย่อมมีผลกระทบต่อมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม⁶

⁶ ฉ้อฉล วุฒิสภากรรมาธิการ, นวัตกรรมรายงานข่าว. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ประกายพรึก , 2536) , หน้า 10 -

การุณย์ มีถม⁷ พบว่า องค์ประกอบคุณค่าของข่าวที่มีอิทธิพลต่อการนำเสนอข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ได้แก่ความสำคัญของข่าวและความน่าสนใจของข่าว ในด้านความสำคัญของข่าวที่มีอิทธิพลต่อการนำเสนอของข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ส่วนด้านความน่าสนใจของข่าว มีอิทธิพลต่อการนำเสนอข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์เดลินิวส์แตกต่างกัน โดยหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ คำนึงถึงความน่าสนใจของข่าวในด้านความใกล้ชิดกับผู้อ่าน ความแปลกประหลาด ความเร้าอารมณ์ ความขัดแย้ง เพศและความก้าวร้าว มากกว่าหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ส่วนหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ คำนึงถึงความน่าสนใจของข่าวในด้านผลกระทบกระเทือน มากกว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

แนวคิดเกี่ยวกับภาพข่าว

ข่าว นอกจากจะมีองค์ประกอบข่าวที่ดี ตามแนวคิดคุณค่าของความเป็นข่าว ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งที่ดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน ยังมีภาพข่าวซึ่งเป็นส่วนสำคัญในหน้าหนังสือพิมพ์ที่เป็นส่วนสำคัญในการกระตุ้นให้ผู้อ่านเลือกอ่านหนังสือพิมพ์นั้นๆ และเป็นสีสันทำให้หนังสือพิมพ์มีชีวิตชีวามากขึ้น กมล ฉายาวัดณะ⁸ ได้แบ่งภาพถ่ายที่ใช้ในหน้าหนังสือพิมพ์ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ภาพข่าว เป็นภาพที่มีเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ อยู่ในภาพลักษณะเดียวกับข่าว แสดงให้เห็นว่ามีอะไรเกิดขึ้น มีเรื่องราวอะไรที่บอกให้คนอ่านทราบจากการได้เห็นภาพ สิ่งที่ยังบอกได้ไม่ครบถ้วน หรือบอกได้ไม่ชัดเจน เนื่องจากไม่ปรากฏอยู่ในภาพก็ใช้คำบรรยายภาพช่วยให้สมบูรณ์ ภาพข่าวเป็นภาพที่ใช้ในการสื่อสารโดยตรง และเป็นภาพที่ให้ประโยชน์มาก ในลักษณะที่สร้างใจได้เร็ว เป็นหลักฐานดึงดูดความสนใจ และก่อให้เกิดความรู้สึกต่างๆ

2. ภาพประกอบข่าว เป็นภาพที่ไม่ใช่ภาพข่าวโดยตรง แต่มีเรื่องราวซึ่งช่วยให้เข้าใจข่าวดีขึ้น เช่น การบรรยายถึงสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่ง หากมีภาพสถานที่นั้นประกอบด้วย จะทำ

⁷ การุณย์ มีถม " การคัดเลือกข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างหนังสือพิมพ์ไทยรัฐกับหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ " (วิทยานิพนธ์ วรรณศาสตรมหาบัณฑิต (สื่อสารมวลชน) คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540)

⁸ กมล ฉายาวัดณะ , " การใช้ภาพถ่ายในการสื่อสาร " , ใน เอกสารการสื่อสารมวลชนศึกษาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภาพนิ่งและภาพยนตร์ พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช , 2532) , หน้า 211

ให้ผู้อ่านเข้าใจและรู้จักดีขึ้น หรือการพูดถึงตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่ง การบรรยายด้วยตัวหนังสือไม่อาจทำให้ผู้อ่านรู้จักหน้าตาบุคคลนั้นได้ ต้องอาศัยภาพถ่ายช่วยประกอบ เป็นต้น

ถาวร บุญปวัฒน์⁹ ได้กล่าวถึง ภาพถ่ายในหน้าหนังสือพิมพ์ที่มีคุณภาพนั้นต้องประกอบด้วย

1. ความคมชัด ต้องเป็นภาพถ่ายที่มีความชัดเจน ไม่ไหว ไม่มัว เห็นได้ชัดเจนในแง่มุมต่างๆ
2. ต้องสอดคล้องกับเหตุการณ์หรือข่าว กล่าวคือ ภาพนั้นต้องตรงกับเนื้อหาข่าวจึงจะเป็นภาพประกอบข่าวที่ถูกต้องได้
3. สามารถหาความจริงจากเหตุการณ์จากภาพได้ชัดเจน ในกรณีนี้จึงสามารถใช้ภาพเป็นข่าวได้
4. สามารถใช้แทนคำพูดหรือตัวหนังสือได้ หมายถึงแสดงเหตุการณ์หรือการกระทำได้อย่างชัดเจน สามารถใช้ในกรณีตัวหนังสือไม่สามารถบรรยายได้ เช่น ภาพแผนผัง ภาพสถิติ เป็นต้น

นอกจากนี้ ภาพถ่ายที่ดียังมีบทบาทต่อหนังสือพิมพ์ดังต่อไปนี้

1. สร้างความเป็นจริงเป็นจังและเด่นชัดให้หนังสือพิมพ์
2. ทำให้ข่าวและเนื้อเรื่องมีชีวิตชีวามากขึ้น
3. ทำให้สามารถทราบเหตุการณ์จากภาพแทนตัวหนังสือได้
4. ทำให้คนอ่านรู้จักบุคคลในสังคม รู้เรื่องราวของเหตุการณ์ต่างๆในบ้านเมือง และรู้จักสถานที่ต่างๆได้มากขึ้น
5. เป็นเครื่องมือผูกมัดจิตใจผู้อ่านเป็นอย่างดี หรือเรียกว่าเป็นเสน่ห์ของหนังสือพิมพ์ก็ได้
6. ทำให้หนังสือพิมพ์หน้าเข้มและสวยงามมากขึ้น
7. ทำให้ประชาชนสนใจหนังสือพิมพ์มากขึ้น
8. ทำให้มนุษย์มีความสนใจในตัวมนุษย์ด้วยกัน และสนใจการกระทำของคนอื่นมากขึ้น

⁹ ถาวร บุญปวัฒน์. หลักการหนังสือพิมพ์ (กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์เนศ พรินติ้งเซนเตอร์ จำกัด , 2538) .

David P. Bergin¹⁰ กล่าวถึงคุณลักษณะของภาพข่าว ที่กองบรรณาธิการต้องการ 3 ประการ คือ

1. คุณสมบัติทางกายภาพ (Physical Quality) พิจารณาจากคุณภาพของข่าว เช่น ความคมชัด โทนสี รายละเอียดของภาพ

2. คุณสมบัติทางด้านเนื้อหาของภาพ (Photo Content) พิจารณาจากความสามารถบอกเรื่องราวของภาพ เรื่องราวนั้นต้องตรงประเด็น ภาพนั้นมีจุดสนใจใหญ่พอ และเป็นภาพที่มี action นอกนั้นยังต้องมีองค์ประกอบเหล่านี้คือ

2.1 ความน่าสนใจ (Human Interest)

2.2 ความแปลก (The Odd or Unusual)

2.3 ความขัดแย้ง (Conflict or Combat)

2.4 ความน่าสนใจนั้นเป็นความสากล (Universal Interest Situation)

2.5 เป็นภาพที่ประกอบด้วยสัญชาตญาณ 4 ประการ (Four Basic Instincts) คือเป็นภาพที่เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ มีองค์ประกอบทางเพศ เกี่ยวกับความทะเยอทะยาน และภาพเกี่ยวกับการต่อสู้ หนีภัย

3. คุณสมบัติทางด้านนโยบาย (Editorial Policy) ขึ้นอยู่กับหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ เช่น หนังสือพิมพ์บางฉบับจะไม่ตีพิมพ์ภาพอุบัติเหตุ ภาพศพ เนื่องจากเห็นว่าเป็นภาพน่ากลัว สยดสยอง ในขณะที่บางฉบับตีพิมพ์เนื่องจากอยากให้อนุสติสำหรับผู้อ่าน

สนั่น ปัทมะทิน¹¹ กล่าวถึงคุณสมบัติของภาพข่าว ในทางเสนอเรื่องราว ไว้ดังนี้

1. ภาพนั้นให้ข่าวสารหรือความรู้

2. ภาพนั้นให้การศึกษ

3. ภาพนั้นให้ความตื่นเต้น

4. ภาพนั้นอธิบายเรื่องราวให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

5. ภาพนั้นบอกบางสิ่งบางอย่างที่ไม่ได้คิดไว้ก่อน

6. ภาพนั้นบอกเหตุการณ์ของข่าว

¹⁰ David P. Bergin , Photojournalism Manual. (New York : Morgan & Morgan Inc., Publisher , 1967) p. 165.

¹¹ สนั่น ปัทมะทิน , " ภาพถ่ายสำหรับหนังสือพิมพ์ " ใน คู่มือหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาการหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย , 2530) , หน้า 185 - 190

ภาพข่าวแตกต่างจากภาพถ่ายทั่วไป ตรงที่ภาพข่าวจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบของข่าว สื่อความหมายเป็นเรื่องเป็นราวชัดเจน สัมผัสคุณค่าในเชิงข่าวมากกว่าความสวยงาม ส่วนภาพถ่ายทั่วไป จะมีคุณสมบัติของความสวยงามทางด้านศิลปะมากกว่าเหตุการณ์ข่าว¹²

Blakeslee¹³ ได้แบ่งภาพข่าวได้เป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

1. ภาพข่าวในพระราชสำนัก
2. ภาพข่าวการเมือง
3. ภาพข่าวเศรษฐกิจและธุรกิจ
4. ภาพข่าวอุบัติเหตุ ภัยพิบัติ อาชญากรรม และการกระทำผิดกฎหมาย
5. ภาพข่าวแรงงาน การเกษตร
6. ภาพข่าวต่างประเทศ
7. ภาพข่าวการศึกษา ศาสนา ศีลธรรม จรรยา
8. ภาพข่าวศิลปะ วัฒนธรรมและบันเทิง
9. ภาพข่าววิทยาศาสตร์ การแพทย์ การอวกาศ
10. ภาพข่าวกีฬา
11. ภาพข่าวสตรี แฟชั่น แบบผม เสื้อผ้า การบ้านการเรือน
12. ภาพข่าวที่น่าสนใจอื่นๆ เช่น ต้นไม้ สัตว์เลี้ยง
13. ภาพข่าวอื่นๆ

นอกจากนี้ ยังมีการแบ่งภาพข่าวออกเป็นตามลักษณะของความรู้สึกของภาพ ซึ่งมี 3 ลักษณะ คือ

1. ภาพที่ทำให้รู้สึกทางบวก (Positive feeling) ภาพเหล่านี้จะทำให้คนดูรู้สึกสบายใจ เพลิดเพลินที่ได้พบเห็น
2. ภาพที่ให้ความรู้สึกทางลบ (Negative feeling) เป็นภาพที่ก่อให้เกิดความรู้สึกหวาดกลัว ขยะแขยง ดูแล้วอูจาด
3. ภาพที่ให้ความรู้สึกเป็นกลาง (Natural feeling) เป็นภาพที่ดูแล้วรู้สึกเฉยๆ เป็นกลาง เช่น ภาพทิวทัศน์¹⁴

¹² มาลี บุญศิริพันธ์ .หลักการทำหนังสือพิมพ์เบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล , 2534) หน้า 90

¹³ Scandlen Guy Blakeslee . The Thai Paess : A content analysis . (California State University , Fullerton M.A. , 1975) , p.24 - 25

ภาพข่าวในหนังสือพิมพ์ นอกจากจะแบ่งตามประเภท คุณสมบัติ หรือลักษณะของความรู้สึกแล้ว ยังมีการแบ่งเป็นประโยชน์ของข่าว ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของภาพข่าว มาตี บุญศิริพันธ์¹⁵ ได้กล่าวถึงประโยชน์ของภาพข่าวไว้ดังนี้

1. ภาพข่าวช่วยให้ผู้อ่านมีโอกาสเห็นเหตุการณ์จริงๆ เหมือนผู้สื่อข่าวได้พบ
2. เป็นหลักฐานยืนยันถึงสิ่งที่ผู้สื่อข่าวเขียนบรรยายในข่าว
3. ช่วยกระตุ้นให้ผู้อ่านมีความรู้สึกใกล้ชิดผูกพันกับบุคคลในข่าวมากขึ้น
4. ช่วยให้ผู้อ่านได้รู้จักบุคคลที่ปรากฏในข่าวบ่อยๆ สามารถบอกได้ว่า เป็นใครมีบุคลิกลักษณะอย่างไร
5. กระตุ้นให้ผู้อ่านมีความสนใจในเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน
6. ช่วยให้มีการหลากหลายในการจัดหน้าหนังสือพิมพ์ ทำให้หนังสือพิมพ์มีสีสัน น่าสนใจมากขึ้น
7. ช่วยส่งเสริมการอ่านหนังสือพิมพ์

แนวคิดเกี่ยวกับการตกเป็นเหยื่อจากการรายงานข่าว

ในขณะที่การรายงานข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ ข่าวโดยทั่วไป จะมีทั้งด้านบวกและด้านลบ ซึ่งให้คุณและโทษกับผู้คนในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน้าหนึ่ง มักจะเป็นการรายงานข่าวประเภทที่ผู้ตกเป็นข่าวอยู่ในสภาพที่ตกเป็นเหยื่อจากเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคมอยู่แล้ว เช่น ในข่าวอุบัติเหตุ อาชญากรรม อาจเป็นเพราะในแนวคิดทางคุณค่าของความเป็นข่าว (News Value) มีองค์ประกอบข่าวหลายองค์ประกอบ ที่สอดคล้องต่อข่าวที่เกี่ยวกับการตกเป็นข่าวอยู่ด้วย เช่น ปุณชนสนใจ ผลกระทบ ความใกล้ชิด เพศ ความขัดแย้ง ความเด่น ซึ่งหากหนังสือพิมพ์ขาดความระมัดระวังในการรายงานข่าว ไม่ตรวจสอบความถูกต้องของข่าว หรือรายงานข่าวโดยขาดความรับผิดชอบ หรือด่วนสรุปเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น อาจเกิดผลเสียต่อผู้ตกเป็นข่าวในทางลบได้ ซึ่งอาจเป็นการก่อให้เกิด " เหยื่อ " อีกครั้งจากการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์รายวัน

¹⁴ เบญจวรรณ นรสิงห์, " การนำเสนอและการคัดเลือกข่าวในหนังสือพิมพ์รายวัน " (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิต ภาควิชาการหนังสือพิมพ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2538) , หน้า 32

¹⁵ มาตี บุญศิริพันธ์ หลักการทำหนังสือพิมพ์เบื้องต้น . หน้า 91

เหยื่อ (Victim) ความหมายตาม Encyclopedia of Psychology ¹⁶ หมายถึง ผู้ที่ถูกฆ่า ได้รับอันตราย ถูกทรมาน หรือได้รับอันตรายจากการกระทำของผู้อื่น

อฉฉฉ ฉู่บ่ร่ง กล่าวว่ โดยทั่วไปมีความหมายกว้าง และมีรูปแบบของเหยื่อหลายรูปแบบด้วยกัน เช่น ความทุกข์ทรมานเกิดจากการเป็นคนพิการ การเจ็บป่วยด้วยโรคภัยไข้เจ็บ ภัยธรรมชาติ การเกิดอุบัติเหตุ ความอดคดิ และอาชญากรรม ¹⁷

เหยื่อเหล่านี้เราอาจพูดได้ว่ เป็นเหยื่อที่เกิดจากความเคราะห์ร้ายทั้งสิ้น ซึ่งบางครั้งไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากเป็นเหตุสุดวิสัยที่จะป้องกันได้ และไม่อาจคาดคะเนถึงผลของมันได้ แต่หลังจากการตกเป็นเหยื่อของความเคราะห์ร้ายในรูปแบบต่างๆแล้ว เรายังอาจตกเป็นเหยื่ออีกครั้งจากการขาดความรอบคอบ ขาดความระมัดระวังในของหนังสือพิมพ์รายวัน การตกเป็นเหยื่ออีกครั้งหนึ่งนี้เราเรียกว่า “การตกเป็นเหยื่อจากการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์รายวัน ”

การตกเป็นเหยื่อจากการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์รายวัน หมายถึง การที่หนังสือพิมพ์รายงานข่าวของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ในลักษณะที่ก่อเองโดยไม่มีเหตุอื่น หรือหนังสือพิมพ์ได้ก่อให้เกิดความเสียหายเพิ่มเติมจากความเสียหาย ซึ่งได้รับอยู่เดิม แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การตกเป็นเหยื่อเผยแพร่ของหนังสือพิมพ์รายวัน เหยื่อชนิดนี้ไม่ได้เป็นเหยื่อจากสาเหตุอื่น แต่เป็นเหยื่อที่เกิดจากการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์รายวัน โดยเสนอข่าวที่ผิดพลาด ขาดการตรวจที่ถูกต้องเสียก่อน หรือด่วนสรุปชี้แนะให้ผู้อ่านสงสัยไปในทางที่ทำให้ผู้ตกเป็นข่าวเสียหาย ทำให้มีผลกระทบต่อผู้ตกเป็นข่าวหรือผู้ใกล้ชิดอย่างรุนแรง หรือเสนอข่าวไปในทางลบ ผลของการรายงานข่าวทำให้บุคคลนั้น ถูกดูหมิ่นเกลียดชัง ถูกครหานินทา ขาดความเชื่อถือในสังคม หรือ อาจเกิดอันตรายได้ในกรณีนำเสนอภาพหรือรายละเอียดเกี่ยวกับพยานผู้เห็นเหตุการณ์ในคดีความต่างๆ ดังกรณี ใหม่ เจริญปุระ ที่ถูกหนังสือพิมพ์รายวัน ตีพิมพ์ภาพถ่ายส่วน

¹⁶ Raymond J.Corsini, " VICTIMOLOGY " ENCYCLOPEDIA OF PSYCHOLOGY ,second edition volume 3 ,A Wiley - Interscience Publication , p.556

¹⁷ อฉฉฉ ฉู่บ่ร่งและศรีสมบดิ โชคประจักษ์ชัด ,ว่ด้วยเหยื่ออาชญากรรม . (นครปฐมโรงพิมพ์สถาบันพัฒนาสาธารณคสุ อาเซียน, 2538) . หน้า 1

ตัว หรือคดีฆ่าข่มขืน ด.ญ.สุพรรณษา เจริญ (น้องอ้อม) ที่นำภาพด.ช.อรรถพล พยานผู้เห็นหน้า
ฆาตกรรมมานำเสนอ

2. การตกเป็นเหยื่อซ้ำซ้อน หมายถึง บุคคลที่ตกเป็นข่าวทั้งที่ยังมีชีวิตอยู่หรือเสียชีวิตไปแล้ว ไม่ว่าจะเป็นผู้หญิง ผู้ชาย เด็กหรือเยาวชน ซึ่งอาจเป็นผู้เสียหายหรือผู้กระทำผิด และหนังสือพิมพ์นำภาพและข่าวของบุคคลนั้นๆ มานำเสนอแก่ประชาชนอย่างละเอียดในลักษณะที่ทำให้ผู้ตกเป็นข่าว ผู้ใกล้ชิดของผู้ตกเป็นข่าว สถาบันที่ผู้ตกเป็นข่าวสังกัดอยู่ ต้องได้รับความเสียหาย เศร้าใจ สะเทือนใจ อับอายขายหน้า ถูกครหานินทา หรือตกอยู่ในอันตราย อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทุกประการที่กล่าวมา การเสนอข่าวในลักษณะการตกเป็นเหยื่อซ้ำซ้อน แบ่งเป็น 3 ลักษณะดังนี้

2.1 การรายงานข่าวที่ทำให้ผู้ถูกกระทำที่เป็นสตรี เด็กและ เยาวชน (ในกรณียังมีชีวิตอยู่) ซึ่งตกเป็นเหยื่อของความเคราะห์ร้าย จากการถูกล่วงละเมิดทางเพศ แล้วต้องได้รับความเสียหาย อับอาย เสื่อมเสียชื่อเสียง เป็นซ้ำสอง จากการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์รายวัน ดังกรณี นางสาวบ้อ(นามสมมุติ) เหยื่อโจร ถูกข่มขืนขณะเข้าบ้าน (เติลินวิล์ 16 กรกฎาคม 2539) ในกรณีนี้ น.ส.บ้อผู้ถูกกระทำ ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมแล้ว ต้องมาตกเป็นเหยื่อของการเผยแพร่ของหนังสือพิมพ์อีกครั้ง โดยการลงภาพและข่าวที่เปิดเผยหน้าตา และที่อยู่อย่างชัดเจนของเธอ ทำให้ได้รับความอับอาย สะเทือนใจ และเจ็บปวดเป็นซ้ำสอง เนื่องจากค่านิยมและการให้คุณค่าแก่ผู้หญิงในสังคม แม้จะตกเป็นผู้ถูกกระทำ แต่ต้องกลับตกเป็นเหยื่อครหาของสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

2.2 การรายงานข่าวของผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนแม้จะเป็นผู้กระทำผิดเอง ก็ถือเสมือนว่าตกเป็นเหยื่อสังคมอยู่แล้ว เพราะสมควรได้รับการดูแล ปกป้องจากสังคม ให้ดำรงชีวิตอยู่อย่างถูกต้องตามธรรมเนียมของคลองธรรม นอกเหนือจากการตกเป็นเหยื่อจากการไม่เอาใจใส่จากสังคมแล้ว ยังต้องมาตกเป็นเหยื่อ จากการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์รายวันอีกครั้ง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่ออนาคตของเด็ก เช่น กรณี ด.ช.ตุ๋ (นามสมมุติ) อายุ 14 ปี ผู้ต้องหาฆ่าข่มขืน ด.ญ.นิอร เขมวิทจิตร หรือ ด.ช.เอก ผู้ต้องหาฆ่าข่มขืน ด.ญ.วิไลลักษณ์ ซึ่งหนังสือพิมพ์ได้ตีพิมพ์ภาพอย่างชัดเจน

ในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศหนึ่งที่เราเห็นความสำคัญในการปกป้องเสรีภาพ
กระทำผิด จากสังคม แม้จะเป็นผู้กระทำผิดก็ตาม ดังเช่น ที่ Louis A. Day¹⁸ พบว่า

ตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา สหรัฐอเมริกาได้แยกกระบวนการศาลของเด็ก
และเยาวชน มาเป็นการอบรมบ่มนิสัยแทนที่จะลงโทษแบบผู้ใหญ่ กระบวนการตัดสินก็ทำกันอย่าง
ปกปิด ไม่ให้สังคมหรือสื่อรับรู้ แม้ว่าการปฏิบัติเหล่านี้จะเริ่มเปลี่ยนไป หลังจากที่มิอาชญากรรม
ร้ายแรงที่เกิดจากการกระทำของเด็กและเยาวชน สื่อก็ยังคงปกปิดชื่อ ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและ
เยาวชน และบางรัฐ เริ่มจะหันมาใช้กฎหมายกับผู้กระทำผิดเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ สื่อก็เริ่มที่จะ
เปลี่ยนบรรทัดฐานของจริยธรรม บางรัฐยอมให้เปิดเผยชื่อผู้กระทำผิด

ในปี ค.ศ. 1997 ศาลสูงของสหรัฐยอมให้สื่อเสนอชื่อเยาวชนผู้กระทำผิดได้ ถ้าเรื่องราวที่
เสนอนั้นถูกต้องตามความจริง แต่แม้ว่าจะได้รับความยินยอมจากศาลสูง นักข่าวและบรรณาธิการ
บางคน ก็ไม่เต็มใจที่จะตีพิมพ์ชื่อ ของเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิด นักหนังสือพิมพ์หัวเก่า
เห็นว่า การตีพิมพ์ชื่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด จะเป็นการทำลายชื่อเสียงและสร้างความอับ
อาย ทั้งยังเป็นการปิดโอกาสในการหางานของหนุ่ม สาว ในอนาคตอีกด้วย

แม้การอาชญากรรม โดยเด็กและเยาวชนจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และได้กระตุ้นความสนใจใน
สังคม ให้รู้สึกว่ เด็กและเยาวชนเหล่านี้ โดยเฉพาะวัยรุ่น ควรจะรู้ว่าอะไรถูกอะไรผิด และไม่ควร
มีเกณฑ์ใดมาปกป้องเขา จากผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิด สื่อก็เช่นกัน แต่ไม่ได้หมายความว่า สื่อ
จะตีพิมพ์ชื่อของผู้กระทำผิดทุกครั้งไป ขึ้นอยู่กับชนิดของอาชญากรรม อายุของผู้กระทำผิด หรือ
ได้รับอนุญาตจากศาลเป็นกรณีไป รวมทั้งขึ้นอยู่กับจริยธรรมของสื่อเองด้วย

2.3 การรายงานข่าวผู้เคราะห์ร้ายซึ่งเสียชีวิตไปแล้ว โดยการเสนอภาพ
การเสียชีวิตในที่ที่เกิดเหตุ ในลักษณะอุจาดหวาดเสียว เป็นที่สะทือนใจแก่ผู้พบเห็น เนื่องจากการ
รายงานข่าวในลักษณะนี้เป็นการไม่เคารพในสิทธิของผู้ตาย ซึ่งตกเป็นเหยื่อของความเคราะห์ร้าย
แล้ว ยังต้องตกเป็นเหยื่อของหนังสือพิมพ์ด้วยการนำสภาพที่ อุจาด น่าสังเวช มานำเสนอแก่
สาธารณะ ทั้งยังเป็นการตอกย้ำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ตายได้รับความสะทือนใจ จากการได้เห็นภาพที่
น่าอณาตใจ การรายงานข่าวในลักษณะนี้ นอกจากผู้ตายจะตกเป็นเหยื่ออีกครั้ง จากการรายงาน
ของหนังสือพิมพ์และผู้ใกล้ชิดเช่น บิดามารดาของผู้ตาย ยังตกเป็นเหยื่อจากการรายงานข่าวของ

¹⁸ LOUIS A. DAY. *Ethics in Media Communication: Cases and Controversies*, (USA : WADSWORTH
Publishing Company, 1997) , p. 126 - 127

หนังสือพิมพ์ โดยการต่อยอดความสำเร็จที่คนอื่นใจอีกต่อหนึ่งด้วย ซึ่งหนังสือพิมพ์สามารถป้องกันไม่ให้เกิดเหยื่อซ้ำซ้อนขึ้น จากการรายงานข่าวได้ โดยการเสนอภาพที่มีการตกแต่งผู้เสียชีวิต ให้อยู่ในสภาพที่ไม่ก่อให้เกิดความสมเพช เวทนาแก่ผู้พบเห็น

ปัจจัยที่ทำให้มีการรายงานข่าวในลักษณะที่ก่อให้เกิดเหยื่อ พอจำแนกได้ดังนี้

1. คุณค่าทางวิชาชีพ คุณค่าทางวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ที่มีอิทธิพลต่อการเสนอข่าว คือ องค์ประกอบของข่าว ในด้านความ ความใกล้ชิด ผลกระทบกระเทือน เพศ ปุถุชนสนใจ หรือความขัดแย้ง ดังที่อ่าน และการูณย์ มีถม ได้กล่าวข้างต้น ในขณะที่ในต่างประเทศก็มีผลวิจัยให้เห็น คือ

Rita Wolf , Tommy Thomason และ Paul Larocque ได้ทำการวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาของสิทธิการรับรู้ และสิทธิส่วนบุคคล ในการบรรยายละเอียดของเหยื่ออาชญากรรม ในหน้าหนังสือพิมพ์ ซึ่งการบรรยายละเอียดที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับเหยื่ออาชญากรรม อาจทำให้เหยื่อตกอยู่ในอันตราย ผลการวิจัยพบว่า บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ เห็นด้วยว่า แนวโน้มการให้ความตระหนักในเรื่อง การบรรยายละเอียดของเหยื่อในคดีอาชญากรรมที่เพิ่มขึ้น เป็นสิ่งที่ควรทำ (85%) แต่มีบางกระแสกล่าวว่า เป็นการลดรอนสิทธิการรับรู้ของผู้อ่าน(46 %) แต่มีบางส่วนกล่าวว่า แม้ลงเนื้อหาที่ละเมิดเหยื่ออาชญากรรมในข่าวไปแล้ว แต่บรรณาธิการจะมีความคิดเห็นว่า สาธารณชนอาจจะแสวงหาข้อจำกัดของเขาได้เองว่า อะไรน่าจะมาตีพิมพ์ได้¹⁹

2. การขาดความรับผิดชอบในการทำงาน การละเลยปัญหา เหยื่อจากการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์รายวันนั้น อาจมาจากการขาดความรับผิดชอบ เนื่องจากว่าคิดว่าคนอื่นอาจจะแก้ปัญหาที่ตนสร้างขึ้นมาได้ ดังเช่น ที่ ศรีลักษณ์ ศิลปี²⁰ พบว่า ในส่วนที่เป็นรายละเอียดเบื้องต้นของผู้ตกเป็นข่าว อันได้แก่ ชื่อ ที่อยู่ สถานศึกษา/สถานที่ทำงาน รวมทั้งภาพผู้ตกเป็นข่าว สิ่งเหล่านี้ อาจทำให้พวกเขาเสื่อมเสียชื่อเสียงหรืออนาคต นักหนังสือพิมพ์เห็นว่า ในเรื่องอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับบุคคลที่ตกเป็นข่าว เช่นพยานบุคคลในคดีฆาตกรรม เจ้าทุกข์ในคดีโจรกรรม ไม่ใช่เรื่อง

¹⁹ อ้างถึงใน ศรีลักษณ์ ศิลปี " ปัญหาทางด้านจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอข่าวอาชญากรรม " (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการหนังสือพิมพ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2539) , หน้า 65

²⁰ ศรีลักษณ์ ศิลปี , " ปัญหาทางด้านจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอข่าวอาชญากรรม "

เป็นปัญหาสำคัญมากนัก เนื่องจาก เห็นว่าตำรวจจะทำหน้าที่ปกป้องบุคคลเหล่านี้ตามกฎหมาย อยู่แล้วและข้อมูลเบื้องต้นบางส่วนของเขาจะถูกปกปิดเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีทางศาล

นอกจากขาดความรับผิดชอบแล้ว การขาดความตระหนักถึงผลเสียที่ตามมาจากการ รายงานข่าว รวมทั้งการไม่เห็นผลกระทบที่เกิดขึ้น ยังเป็นสาเหตุสำคัญของปัญหา อาจเกิดผลเสีย แก่เหยื่อที่เคราะห์ร้ายได้ ดังที่ค้นพบใน สาธารณรัฐเกาหลี²¹ ว่า

ในสาธารณรัฐเกาหลี การรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์รายวันเกี่ยวกับคดีข่มขืนนั้น มีเรื่อง ที่เกี่ยวข้องกับเหยื่อเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่ในขณะที่เดียวกันหนังสือพิมพ์กลับไปแสดงความเห็นอก เห็นใจต่อสามีของเหยื่อ ที่ภรรยาถูกข่มขืน และยังยอมรับการหย่าร้างที่จะตามมา เมื่อภรรยาถูกข่ม ขืน ในขณะที่เดียวกันในกรณีที่ผู้หญิงถูกข่มขืนโดยผู้ชายหลายคน (ถูกรุมโทรม) จะถูกดำเนินคดีเตียน ครหานินทา ยิ่งไปกว่านั้น เหยื่อยังมีความหวาดกลัวต่อผลกระทบที่ตามมาจกสังคมรอบด้านใน อนาคต การรายงานข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ ของหนังสือพิมพ์ในสาธารณรัฐเกาหลี ดู เหมือนเป็นรายงานข่าวปกติธรรมดา ที่เกิดขึ้นเป็นประจำวัน เมื่อเกิดปัญหาความรุนแรงขึ้น การ รายงานข่าวและบทบรรณาธิการ ไม่เคยนำเสนออะไรที่คัดค้านความคิดเกี่ยวกับความบริสุทธิ์หรือ พรหมจรรย์ของผู้หญิง และการที่ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ชายในเรื่องเพศ แต่ยังคงสนับสนุน ความคิดที่ว่า ผู้ที่บริสุทธิ์เท่านั้นที่มีคุณค่าควรยกย่อง การไม่เข้าใจถึงคำว่า " อาชญากรรมที่ ทำลายครอบครัว (The crime of home destruction) ซึ่ง หมายถึงการเข้าปล้นแล้วข่มขืน การล่อ ลวงลักพาไปข่มขืน ซึ่งเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ลายชีวิตสมรสและครอบครัว อันเนื่องมาจากคำนิยาม เกี่ยวกับพรหมจรรย์ของผู้หญิงที่ผู้ชายยึดถืออยู่

สื่อมวลชนเกาหลีไม่ได้นำเสนอ คำถามที่ถูกต้องเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงทางเพศหรือ ชี้ ให้เห็นถึงผลร้ายที่มีต่อเหยื่ออาชญากรรมทางเพศ เช่น การข่มขืนแล้วฆ่า การล่อลวงลักพาไปขาย เป็นโสเภณี ทั้งยังไม่เคยทำหน้าที่ เสนอแนะมาตรการในการป้องกันความรุนแรงมาก่อน ไม่เคย เปลี่ยนภาพพจน์ของเหยื่อ และผู้กระทำผิด และที่สำคัญที่สุด ยังคงสนับสนุนความคิดเกี่ยวกับ เรื่องเพศของผู้หญิงที่ว่า ผู้ชายมีอำนาจเหนือผู้หญิงในทางเพศ

²¹ Atal and Kosombi , Violence against WOMEN , UNESCO PRINCIPAL REGIONAL OFFICE FOR ASIA AND THE PACIFIC, Bangkok 1993 , P.60 - 75

ในประเทศอินเดีย²² ก็เช่นกัน ขอบเขตการนำเสนอการกระทำความรุนแรงต่อสตรีและเด็ก ในหนังสือพิมพ์ฉบับภาษาอังกฤษ ก็เหมือนกับหนังสือพิมพ์ภาษาถิ่น ในการให้ภาพรวม ไม่ได้มีการใส่ใจในปัญหา การรายงานข่าวเหมือนกับเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติ เป็นฉากหนึ่งของเหตุการณ์ประจำวัน สื่อมวลชนของอินเดียไม่ได้ตระหนักถึงความรุนแรงที่เกิดขึ้นคล้ายกับสาธารณรัฐเกาหลี คือ ไม่ได้ตระหนักถึงผลร้ายของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งยังไม่ได้ใส่ใจในเหยื่อของความรุนแรงนั้น การรายงานอย่างผิวเผิน ไม่มองถึงปัญหา ประกอบกับการทำงานที่ไร้ประสิทธิภาพของรัฐ ทำให้เกิดเหยื่อซ้ำซ้อนขึ้นมากมาย ผู้หญิงยังคงตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม และหลังจากมีรายงานข่าวออกไปแล้ว ก็ต้องตกเป็นเหยื่อของสังคมอีกต่อหนึ่ง ในขณะที่มีเพียงนิตยสารของสตรีเท่านั้นที่รวมพลลังกัน วิเคราะห์เจาะลึกถึงปัญหาและพยายามสร้างจิตสำนึกให้กับสังคม ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลของการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรี

3. การควบคุมการทำงานของหนังสือพิมพ์ โดยหนังสือพิมพ์ด้วยกันเองและโดยกฎหมาย ได้มีการควบคุมกันเองในหมู่นักหนังสือพิมพ์ด้วยกัน เช่น สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมช่างภาพหนังสือพิมพ์ แต่ละสมาคมจะมีกฎข้อบังคับและจรรยาบรรณของตนเอง แต่กฎข้อบังคับเหล่านั้นมิได้เป็นกฎหมาย ไม่มีบทลงโทษที่รุนแรง ถ้าพบการกระทำผิดกฎจรรยาบรรณ ก็ทำได้เพียงเข้าไปตักเตือน ทักท้วง ซึ่งจะเชื่อฟังและปฏิบัติตามหรือไม่ ขึ้นอยู่กับจิตสำนึกของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นๆ การควบคุมด้วยวิธีนี้จึงเป็นไปได้ยาก

การตรวจสอบและควบคุมหนังสือพิมพ์ ปัญหาอยู่ที่ผู้ใดจะควบคุมการตรวจสอบการทำของหนังสือพิมพ์ การควบคุมในปัจจุบันได้แก่ การควบคุมตามกฎหมาย เช่น พระราชบัญญัติการพิมพ์ การควบคุมโดยผู้เสียหายด้วยการฟ้องคดีหมิ่นประมาท หรือเรียกค่าเสียหายในคดีละเมิด การควบคุมโดยสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ และที่น่าสนใจคือการควบคุมของหนังสือพิมพ์กันเอง กล่าวคือหนังสือพิมพ์หนึ่งหรือหลายฉบับ วิพากษ์วิจารณ์การเสนอข่าว หรือความเห็นที่ไม่ถูกต้อง ไม่ชอบธรรมมีอคติ หรือแสวงหาประโยชน์ของหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น การควบคุมผู้เสียหายในคดีหมิ่นประมาทนั้น มักจบลงด้วยการยอมความกัน โดยหนังสือพิมพ์ยอมชดใช้ค่าเสียหาย หรือขอขมาในหน้าหนังสือพิมพ์ หรือศาลพิพากษาว่าหนังสือพิมพ์มีความผิด แต่รอให้มีการลงโทษ นอกจากนั้น ผู้เสียหายหลายคนไม่ฟ้องคดีเพราะไม่ต้องการเป็นความขึ้นศาล การควบคุมในประเด็นนี้ให้ได้ผลจึงน่าจะทำได้แก่ การให้ผู้เสียหายรับรู้สิทธิของตน และให้ดำเนินคดีจนถึงที่สุด โดยไม่มีการยอมความ และให้ผู้พิพากษาวิเคราะห์ถึง ความเสียหายแก่เกียรติยศชื่อเสียงและสิทธิส่วนตัวของผู้

²² Atal and Kosambi, Violence against WOMEN , P.57.

เสียหาย เพื่อกำหนดโทษให้เหมาะสม โดยเฉพาะกำหนดโทษหนัก เพื่อให้หนังสือพิมพ์ต้องระมัดระวังในการปฏิบัติ งานมากขึ้น²³

นอกจากจะมีการละเมิดโดยการเสนอภาพในลักษณะต่างๆแล้ว ยังมีการละเมิดโดยการพาดหัวข่าว ในการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลนั้น ในหนังสือพิมพ์ของไทยส่วนใหญ่จะพบมากที่สุดจากพาดหัวข่าว (Headline) ซึ่งจะทำให้หนังสือพิมพ์ดูตื่นเต้น เร้าใจ ชวนให้อ่านอยากอ่าน โดยการเติมคุณศัพท์ลงไปตามหลังบุคคลที่ตกเป็นข่าว อาทิ " โจรใจชั่ว " " แม่หัวใจเหี้ยมจ้างสังหารลูกสะใภ้ " " สวญ. ใจโหดรมซ้อมลูกน้องตาย " หรือ " ครูยกฟืมพิกน.ร.หนุ่ม " ซึ่งการพาดหัวข่าวเช่นนี้ แม้ว่าจะเป็นความพยายามที่จะปฏิบัติตามหลักการหนังสือพิมพ์ที่ว่า " หัวข่าวที่ดีควรต้องขายข่าวนั้นได้ด้วย " (Headline should sell the story) ก็ตามแต่ในทางกฎหมาย ถือว่าการพาดหัวข่าวเหล่านี้ เป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลอย่างร้ายแรงที่สุด เพราะมีถ้อยคำที่มีลักษณะหมิ่นประมาทอย่างชัดแจ้งที่สุด²⁴

4. การแข่งขันกันระหว่างหนังสือพิมพ์ รวมทั้งปัจจัยด้านการตลาดและนโยบายองค์กร การลงภาพและข่าวโดยการจงใจเพื่อขายภาพและข่าวนั้น โดยหวังผลทางการตลาดและยอดขาย หน่วย ความต้องการจูงใจและกระตุ้นให้ผู้บริโภคซื้อหนังสือพิมพ์ ด้วยการใช้ภาพที่หวือหวาเร้าใจ เช่น ภาพความรุนแรง ภาพแสดงเหตุการณ์ที่น่าอเนจอนาถ หรือ ภาพคนดังที่ตกเป็นข่าว รวมทั้งการใช้ภาษาถ้อยคำที่กระตุ้นความสนใจ นอกจากนี้การแย่งชิงกันในด้านความรวดเร็วในการเสนอข่าว ทำให้ไม่ได้มีเวลามากนักในการตรวจสอบความถูกต้องของข่าว จึงเข้าทำนองออกข่าวก่อนแล้วค่อยแก้ไขทีหลัง ซึ่งมักเกิดขึ้นบ่อยครั้งเมื่อหนังสือพิมพ์ต้องทำงานแข่งกับเวลา

วิชญ์พงษ์ วิทยุธีระนันท์ หัวหน้าข่าวหน้าหนึ่ง หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ได้กล่าวถึงจริยธรรมวารสารศาสตร์ ว่า ควรมี ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในปัจจุบันยังไม่เห็น การยึดถือของนักหนังสือพิมพ์คือ นโยบายของหนังสือพิมพ์ นโยบายของกองบรรณาธิการ นโยบายเสนอข่าวอะไรที่ขายได้ โดยไม่ต้องมีลายลักษณ์อักษร หนังสือพิมพ์เป็นธุรกิจเพื่อขายหนังสือ ดังนั้นจริยธรรมวารสารศาสตร์ เป็นเรื่องที่คนไม่สนใจ นอกจากแต่ละคนจะมีจิตสำนึกในการเสนอข่าวมากหรือน้อยก็สุดแล้วแต่

²³ ศิริ บุญภินันท์ , " ดาราเสพยา และกระบวนการยุติธรรม " . มติชนรายวัน (11 ธันวาคม 2540) , หน้า 18

²⁴ สิริทิพย์ ชันสุวรรณ . " สิทธิส่วนบุคคล " วารสารครอบครัว 25 ปี นสพ. (10 กุมภาพันธ์ 2533) , หน้า 49

ธานี ชัยสุนทรโยธิน หัวหน้าข่าวสายมวดย หนังสือพิมพ์สยามกีฬารายวันและมวดย สยามรายวัน กล่าวว่า เป็นเรื่องที่ดีหากจะมี การจะมีจริยธรรมหรือจรรยาบรรณ โดยเฉพาะ หรืออาศัยมาตรฐานเดียวกัน ก็ได้ แต่จริยธรรมที่สำคัญต้องอยู่ที่ผู้ที่เป็นหัวหน้า หรือผู้บริหารขององค์กรนั้น มีนโยบายอย่างไร ควบคุมให้นักข่าวเป็นไปได้อย่างไรหรือไม่ ขณะเดียวกันต้องขึ้นอยู่กับรายได้ของเขาด้วย เพราะหากการเลี้ยงปากเลี้ยงท้องยังไม่พอกับการดำรงชีพ เรื่องจริยธรรมคงไม่มีเวลาคำนึงถึง²⁵

5. ความตระหนักของผู้อ่านในด้านของผู้อ่านนั้นแม้ยังไม่มีรายงานที่ชัดเจนว่า มีความตระหนักในเรื่องของการตกเป็นเหยื่อจากการรายงานข่าวมากแค่ไหน แต่มีการรวมตัวขององค์กรเอกชนที่ทำงานด้านเด็กและผู้หญิง ได้แก่ ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก สหทัยมูลนิธิ มูลนิธิเพื่อนหญิงและมูลนิธิผู้หญิง ที่ออกมาเรียกร้องผ่านทางหนังสือพิมพ์มติชนสุดสัปดาห์ฉบับปลายเดือนสิงหาคม พ.ศ.2539 โดยเรียกร้องให้หนังสือพิมพ์เสนอข่าวโดยเคารพสิทธิส่วนบุคคล และสิทธิในชีวิต ของผู้ตกเป็นข่าว เรียกร้องให้เสนอข่าวเด็กและผู้หญิงในทางสร้างสรรค์ โดยการหลีกเลี่ยงการยั่วยุ หรือกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมก่อกวนแบบ ไม่เสนอภาพเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น ไม่ใช้ภาษาที่สื่อไปในทางหยาบคายหรืออนาจาร ฯลฯ แต่การเรียกร้องในลักษณะนี้เป็นไปในลักษณะไฟไหม้ฟาง มิได้กระทำอย่างต่อเนื่อง จึงไม่มีแรงกระตุ้นให้สังคมตระหนักได้มากนัก อีกทั้งหนังสือพิมพ์เองยังเข้าใจว่า การเสนอข่าวในลักษณะนี้ นั้น ได้รับการยอมรับอย่างดีจากผู้อ่าน ซึ่งการยอมรับการนำเสนอข่าวในลักษณะเดิมของผู้อ่านนั้น อาจเป็นความเข้าใจฝ่ายเดียวของนักหนังสือพิมพ์ก็ได้ เพราะจากการวิจัย²⁶ พบว่า ประชาชนได้แสดงข้อเสนอนะเกี่ยวกับการเสนอข่าวและภาพพอสรูปได้คือ

1. ควรมีการถ่วงรองข่าวเพื่อให้ได้มาซึ่งข่าวที่ตรงกับความจริง น่าเชื่อถือมากที่สุดไม่ควรสร้างข่าวเกินความจริงเพื่อดึงดูดความสนใจผู้อ่าน
2. ภาพที่นำมาลงไม่ควรเป็นภาพที่สยดสยอง หรือลามกอนาจารการพาดหัวข่าวไม่ควรเกินความจริง คลุมเครือ เพื่อดึงดูดความสนใจ และไม่จำเป็นต้องพาดหัวข่าวด้วยตัวอักษรที่ตัวโตเกินไป

²⁵ อังธิดา ลิ้มปัทมปาณี " การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของหนังสือพิมพ์ ต่อนักการเมือง ศิลปินนักแสดง นักรุกิจ และประชาชนทั่วไป " (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2540), หน้า 144

²⁶ สำนักงานสารสนเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุดและสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน, " การสำรวจทัศนคติของประชาชนที่มีระนะหนังสือพิมพ์ไทย ปี 2526 ", รายงานผลวิจัย พ.ศ.2526 , หน้า 270 - 271

3. เมื่อมีการเสนอข่าวผิดพลาดควรรีบแก้ไขข่าวนั้นทันที และควรให้ปรากฏเด่นชัดพอๆ กับตอนที่เสนอข่าวครั้งแรก
4. การเสนอข่าวหรือบทความ ไม่ควรส่งผลไปในการยั่วยุอารมณ์ทางเพศ
5. การเสนอข่าวควรกระทัดรัดได้ใจความไม่เยิ่นเย้อ
6. การเสนอข่าวควรให้เกียรติแก่ผู้ตกเป็นข่าว ไม่ละเมิดสิทธิส่วนตัวของผู้ที่ตกเป็นข่าว
7. การเสนอข่าวควรคำนึงถึงความรู้สึกของประชาชนโดยทั่วไป ไม่ควรเสนอข่าวที่ทำให้เสียขวัญ และกำลังใจของประชาชน
8. การเสนอข่าวควรปกปิดชื่อและที่อยู่ของผู้ ที่ให้ข้อมูล หรือผู้ที่ถูกรังแกทำให้เสื่อม เสีย เช่น ชื่อ ที่อยู่ของผู้ที่ถูกข่มขืน

จะเห็นได้ว่า การรายงานข่าวที่ขาดความระมัดระวัง การไม่ตระหนักถึงผลเสียของการรายงานข่าว การละเลยในปัญหาที่เกิดขึ้น การไม่ใส่ใจในปัญหาและค่านิยมของสังคม การขาดจริยธรรมและจรรยาบรรณ การแข่งขันกันในด้านความรวดเร็วในการเสนอข่าวและในด้านการตลาด ช่องโหว่ของกฎหมาย สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการตกเป็นเหยื่อ จากการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์รายวัน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่น่าจะแก้ไขและป้องกันได้ ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการเสนอข่าว ถ้าหากทุกฝ่ายตระหนักและร่วมมือกันแก้ไข

ในขณะที่หนังสือพิมพ์ได้สร้างคุณประโยชน์มากมายให้กับผู้อ่านและสังคม ขณะเดียวกันก็เกิดโทษต่อสังคมมากมายเช่นเดียวกัน ถ้าขาดความรับผิดชอบ หรือเสนอข่าวโดยข่าววิจรรย์ญาณ ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยดังกล่าวมาแล้วข้างต้น งานวิจัยนี้จึงตอบปัญหาตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย เพื่อตอบปัญหาดังนี้

1. การรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์รายวันที่เป็นการก่อให้เกิดเหยื่อจากการรายงานข่าว มีลักษณะใดบ้างและมีปริมาณมากน้อยเพียงไร
2. ความตระหนักของผู้อ่านเกี่ยวกับข่าวที่เป็นการก่อให้เกิดเหยื่อ มีมากน้อยเพียงไร
3. ปัจจัยเกี่ยวกับกฎหมายและจริยธรรม มีความเหมาะสมเพียงไรต่อการป้องกันการก่อให้เกิดเหยื่อจากการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์รายวัน

ข้อสันนิษฐานเบื้องต้น

เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้มีข้อสันนิษฐานเบื้องต้นในการวิจัยดังนี้

ลักษณะการนำเสนอข่าว ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องและผู้อ่าน มีความสัมพันธ์กับความถี่ ความบ่อยในการอ่านและความสนใจในเนื้อหาข่าว แตกต่างกัน

นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

หนังสือพิมพ์รายวัน หมายถึง สิ่งพิมพ์ซึ่งรวบรวมข่าวสาร ข้อคิดเห็นสาระบันเทิงเรียงมยต์่างๆ โดยพิมพ์บนกระดาษราคาถูก มีจำหน่ายชื่อเดียวกัน และพิมพ์ออกจำหน่ายเป็นรายวัน มีข้อความต่อเนื่องหรือไม่ก็ตาม

ผู้ตกเป็นข่าว หมายถึง ผู้ตกเป็นข่าวในหนังสือพิมพ์รายวัน ในที่นี้หมายถึง ไทยรัฐ เดลินิวส์ ข่าวสด

เด็ก หมายถึง บุคคลอายุเกินเจ็ดปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกินสิบสี่ปีบริบูรณ์

เยาวชน หมายถึง บุคคลอายุเกินสิบสี่ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกินสิบแปดปีบริบูรณ์

ความตระหนัก หมายถึง การรับรู้ถึงผลกระทบที่ก่อให้เกิดความเสียหายในทางลบที่มีต่อผู้ตกเป็นข่าว หลังจากทีหนังสือพิมพ์รายวันได้รายงานข่าวของบุคคลนั้นไปแล้ว

เหยื่อ หมายถึง ผู้ตกเป็นข่าวที่ได้รับความเสียหายจากการรายงานข่าวในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน

การตกเป็นเหยื่อจากการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์รายวัน หมายถึง การที่หนังสือพิมพ์รายงานข่าวของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ในลักษณะที่ก่อเองโดยไม่มีเหตุอื่น หรือหนังสือพิมพ์ได้ก่อให้เกิดความเสียหายเพิ่มเติมจากความเสียหาย ซึ่งได้รับอยู่เดิม

การตกเป็นเหยื่อเผยแพร่ หมายถึง บุคคลที่ไม่ได้ตกเป็นเหยื่อจากสาเหตุอื่นๆ เช่นมเหยื่ออาชญากรรม เหยื่ออุบัติเหตุ แต่เป็นเหยื่อที่เกิดจากการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์รายวัน โดยการเสนอข่าวที่ผิดพลาด ขาดความรอบคอบ ขาดการตรวจสอบความถูกต้อง หรือด่วนสรุปชี้แนะ ทำให้มีผลกระทบต่อผู้ตกเป็นข่าวในทางลบ เช่น ถูกดูหมิ่น ขาดความเชื่อถือในสังคม

การตกเป็นเหยื่อซ้ำซ้อน หมายถึง บุคคลซึ่งตกเป็นเหยื่อของความเคราะห์ร้ายในเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ซึ่งอาจเป็นผู้กระทำผิดหรือผู้เสียหาย ทั้งที่มีชีวิตอยู่หรือเสียชีวิตไปแล้ว หลังจากที่หนังสือพิมพ์นำเสนอภาพและข่าวของบุคคลเหล่านั้น มาเสนอแก่ประชาชนในลักษณะที่ทำให้ผู้ตกเป็นข่าวเสียหายอีกครั้ง เช่น ถูกดูหมิ่นเกลียดชัง ขาดความเชื่อถือในสังคม หรือสร้างความเศร้าโศกเสียใจ

กฎหมาย คือ คำสั่งหรือข้อบังคับความประพฤติของมนุษย์ในสังคม ซึ่งกำหนดขึ้นโดยผู้มีอำนาจในการปกครองประเทศเพื่อบังคับแก่ประชาชนทั่วไป ผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษหรือสภาพบังคับอย่างใดอย่างหนึ่ง

จริยธรรม หมายถึง ปรัชญาหรือระบบที่เกี่ยวข้องเนื่องด้วยศีลธรรม เป็นหลักประเพณีสำหรับบุคคลในสังคมใดสังคมหนึ่ง หรือแขนงวิชาชีพใดวิชาชีพหนึ่ง